NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X. V sredo 27. oktobra (sredojesna) 1852. *List 86.*

Hebrejske melodije.

Po angleškem L. Byron-a, poslovenil Jeriša.

XV.

Življenje duha.

3.

Pred no obljudila stvorba je svetove,
Se v kaos bo potočil njega zir,
I do nebes najdaljših perve osnove
Duh prosledval bo svoj navzvisni tir.
I kjer bodočnost stavlja al podira,
Raztegnul svoj bo gled čez soče vse —
Naj tud svetovje poka, solnce umira —
Na vlastno večnost opiraje se.

4.

Vznešen nad ljubav, nado, čert, skerbí
Brez strasti sledne, čist duh ondi žije:
Ko zemsko leto — vek mu poverší,
Ko trenek hitro — leto mu posije.
Višèj, širèj, brez perutnice tečne,
Prespéla misel nja neskončnost bo;
Brezimno bitje, v bleski žiti večne,
Pozabil on, kaj vmreti je biló. —

Postava zavoljo ognja na kmetih.

2. *Kako se more hitro zvediti, da je oginj vstal.*

Kjer pa vender per vsi skerbi in previdnosti oginj vstane, je treba čuti, da se to hitro zvé in oznani. Na takih krajih, kjer se posebni čuvaji znajdejo, je perva dolžnost njih službe, da oginj hitro zagledajo.

V takih krajih pa, kteri niso preveč majhni, in kjer vender posebni čuvaji postavljeni niso, imajo sosedje in gostači eden za drugim v ponočnim čuvanju se verstiti.

Ponočni varhi, ali ljudjé, ktere versta čuvanja zadene, imajo od sv. Mihela do velike noči od 9. ure ponoči do 4. zjutraj, in po veliki noči do sv. Mihela od 10. do 2. ali 3. ure dolžnost dopernašati.

Njih dolžnost je: zmiram gori in doli hoditi in brez prenehanja na oginj paziti; tedaj se ne smejo postopiti med tem časom v kerčmo iti, ali v drugi hiši se opotavljati. Kakor hitro oginj zaduhajo, ali dim vidijo, ali se jim na drugo vižo dozdeva, da kje gorí, zlasti pa kader že oginj vstane, imajo z vpitjem, z glasom trobente, z bitjem na okna in duri ljudí buditi, sosebno pa, kjer se cerkev znajde, plat zvona biti.

Kader oginj vùn pride in moč zadobí, da ga varhi po svoji nemarnosti ne zagledajo, imajo taisti ojstro kaznovani biti.

Kakor hitro se oginj zapazi, imajo varhi županu in gosposki, če v tem kraju stanuje, ali nje namestniku to nesrečo na znanje dati. Kader je nevarnost velika, se oginj tudi bližnim vasém z zvonenjem, ali po najetih ljudéh, kteri tjè izdarijo, vediti da.

Noben hišin gospodar in noben njegovih ljudí se ne smé postopiti, kader oginj per njem vstane, taistiga zatajiti ali zakriti. Njih dolžnost je še ta, da imajo vpiti in na pomoč klicati, kakor hitro oginj čutijo. Če ognja vediti ne dajo, kakor je zapovedano, ali ga zatajé, jih ima gosposka ojstro kaznovati in po njih premoženju k povernjenju škode jih obsoditi. (Dalje sledí.)

Kmetijske in obertnijske rečí.

(*Svèt malim vinorejcam.*) V nekim nemškim časniku za kmetijstvo beremo svèt, kako bi se slabi stan nekterih vinorejcov zboljšati dal. Ker bi ta svèt utegnil tudi vinorejcam naših slovenskih dežel prav priti, ga naznanimo tukaj. Z malo besedami se da povedati; tudi smo o tem že večkrat govorili, ni tedaj nič noviga, čeravno je svèt gotovo veliko vreden.

Zraven vinoreje poprimite se mali vinorejci tudi reje murvinih drevés in svilodov (židnih gosenc)! Tako svetuje modri mož, rekoč: „Težave, s kterimi se ima revniši vinorejic bojevati, so večidel že same po sebi take, da se ne dajo odpraviti; tudi so nektere napake v življenji teh vinorejčkov že tako vkoreninjene, da skoraj ni moč, da bi se jih znebili. Treba je tedaj, da si še kaj druziga zaslužijo, brez da bi vinoreji slovó dali, in nar bolj pripravna za njih zraven-zaslužek je sviloreja (židoreja). Murve se dajo na vsacim mestu, poleg cest in plotov, na pokopališih in kjer koli saditi, — za svilode (červe) je vsaka hiša pripravna, — posebne umetnosti ni treba pri reji červov, — kadar terta cvetè, lahko opravlja vinorejic červiče. Ni tedaj ne eniga zaderžka, da bi ne mogel zraven vinoreje se vinorejic tudi židoreje poprijeti. — Ker pa se kmetje nove rečí le primejo, ako s svojimi očmí vidijo, da rés kaj dobička donese, naj bi jim bili duhovni gospodje, učitelji in drugi veljavni sosesčani spodbadljiv izgled!“

(*Znamnje dobre moke*). Ako moko na tergu kupuješ in bi rad nje dobroto spoznal, da se ne goljufaš, vzemi jo v pest in dobro jo skupej stisni, potem odpri roko. Ako se moka dobro skupej derží, je dobra, ako pa rada razpade, ni dobra. Kolikor bolj terdo se moka sprime, toliko bolji je.

(*Ali je platnu bombaž ali pavola primešana*) se takole za gotovo zvé: en kosček taciga platna se odreže, opêre, posuší, in potem za 2 minuti v ojstro hudičevo olje (concentrirte Schwefelsäure), ki se v vsaki apoteki za 2 krajcarja dobí, položí, potem v žajfnici izpêre in rahlo med kosmat papir položí, da se posuší. Če je bombaž med platnam, ga bo hudičevo olje razjedlo, platno pa ostane.

Ogled nove kazenske postave
zoper hudodelstva, pregreške in prestopke.

(Dalje.)

Od razboja ali ropa.

Razboja (ropa) postane kriv, kdor kaki osebi silo za to storí, da bi njeno ali sicer tujo premakljivo reč v svojo oblast dobil; naj se zgodí sila z djanjskim razžaljenjem, ali samo s pretenjem.

Že pretenje (žuganje) takošno, če je tudi samo od enega posameznega človeka prišlo in brez uspeha ostalo, je kaznovati s težko ječo od 5 do 10 let.

Ako je pa pretenje storjeno v družbi enega ali več razbojnih tovaršev, ali z morivnim orožjem, ali če je bilo po zažuganju blago za res uropano, naj se prisojuje težka ječa od 10 do 20 let.

Ta kasen se tudi nalaga, če se je kdo siloma osebe lotil, če prav se razboj ni dognal.

Če se je pa s posilnim lotenjem započeti razboj tudi dognal, je kazen težka ječa od 10 do 20 let s poostrenjem vred.

Ako je pa kdo pri razboju tako ranjen ali pohabljen bil, da zavoljo tega težko telesno poškodbo terpí; ali če je bil kdo s hudim ravnanjem dalj časa terpečim ali z nevarnim pretenjem v britek (mučni) stan pripravljen, naj se vsakteri, ki se je tega vdeležil, s težko ječo na vse žive dní kaznuje.

Kdor reč, za ktero vé, da je bila uropana, bodi si tudi v malem znesku ali male vrednosti, prikrije, poprodá, ali za se pridobí, je kriv hudodelstva deležnosti razboja, in se kaznuje s težko ječo med 1 in 5 leti.

Od goljufije.

Kdor z zvitim prigovarjanjem (predstavljanjem), ali djanjem koga druzega v zmoto pripravi, s ktero ima kdo, bodi si deržava, kaka občina ali druga oseba, na svoji lastnini ali druzih pravicah škodo terpeti; ali kdor se s tem namenom in kakor se je ravno reklo, pomote ali nevednosti druzega posluži, storí goljufijo; naj ga je k temu zapeljala samopridnost, strast, namemba komu zoper postavo na roko iti, ali kakoršna si bodi druga postranska nakana.

Goljufija postaja hudodelstvo, ali po kakovosti djanja ali po znesku škode.

Goljufija postane hudodelstvo (po §. 199) že iz kakovosti djanja:

a) ako kdo v svoji lastni zadevi pred sodnijo ponudi krivo prisego, ali zares po krivem priseže, ali če si prizadeva dobiti koga, kteri bi pred sodnijo po krivem pričeval, ali če je kdo krivo spričevanje pri sodníi ponudil ali po krivem pričeval, če se s tem tudi ob enem ne ponudi ali ne opravi nobena prisega;

b) če si kdo značaj javnega urednika lažnjivo prilastuje, ali laže, da je gosposkin zaukaz, ali kako posebno pravico od javne oblastnije prejel;

c) če se v javni obertníi nepristna ali pičlejša, bodi cimentirana ali necimentirana, mera ali vaga rabi;

d) če kdo javno pismo ali kako po javni naredbi vpeljano zaznamovanje s kolkom (štempeljnom), pečatom ali probo ponaredí ali prenaredí;

e) če se za odločbo mej postavljeni mejniki odpravijo ali premaknejo;

f) če je kdo po zapravljivosti do tega zagazil, da ne premore plačati, ali je z zvijačami up (kredit) podaljšati skušal, ali če spreverže pravi stan sklade (mase), bodi si z naznanjenjem izmišljenih upnikov, bodi si z drugim kakim goljufnim dogovorom ali prikrivanjem dela svojega premoženja.

Druge goljufije postanejo hudodelstvo, če škoda, ktera je storjena, ali nakanjena bila, več kakor 25 goldinarjev znese (§. 200).

Verste goljufije se sicer zavoljo svoje prevelike različnosti ne dajo vse v postavi našteti. Zlasti pa se zakrivi s hudodelstvom gledé na ravno omenjeni znesek:

a) kdor krive privatne pisma naredí ali pristne (prave) prenaredí; kdor pisma, ki ker niso njegove, ali ne edino njegove, drugemu v škodo uniči, pokvarí ali utají; kdor ponarejene ali prenarejene javne upne liste kakor tudi kdor ponarejen ali prenarejen dnar, to da brez dogovora s ponarejavci ali deležniki vedoma naprej razširja;

b) kdor slaboumnost druzega s praznovernim ali sicer zvitim preslepovanjem krivo rabi, bodi njemu, bodi komu druzemu v škodo;

c) kdor najdene ali pa take rečí, ki so mu po kaki pomoti v roke prišle, nalaš prikrije in se jih polastí, kar pa vendar ne velja za zatajbo najdenega zaklada;

d) kdor si lažno imé, lažen stan ali značaj daje; kdor se dela, kakor da bi bil lastnik tujega premoženja, ali se za kakošno drugo lažno podobo skriva, da bi si nepravičen dobiček prisvojil, komu na premoženju ali pravícah škodo storil, ali koga k škodljivim dolom zapeljal, v ktere bi se ne bil vdal, da ni bil ogoljufan;

e) kdor se pri igri posluži krivih kock, krivih kvart, goljufnega dogovora ali druzih zvijač.

Kazen goljufije je sploh ječa od 6 mescov do 1 leta, pri obteževavnih okolšinah pa od 1 do 5 let.

Ako pa znesek ali vrednost, ki si jo je storivec s hudodelstvom naklonil, ali ktero je v misli imel, 300 goldinarjev preseže; ali, če je hudodelnik goljufije s posebno derznostjo ali zvitostjo storil, ali mu je goljufovanje v navado prišlo, je kazen težka ječa od 5 do 10 let.

Ako se hudodelstvo goljufije storí s krivo prisego (§. 199, čr. a), naj se goljuf obsodi v težko ječo po terpežu v §§. 202 in 203 odločenem, in če je s krivo prisego prav znamenito škodo napravil, v težko ječo na 20 let, po okolšinah tudi na vse žive dní.

Z goljufijami, pri kterih se nobena v §§. 199 in 200 naštetih okolšin ne pridruži, je ravnati kakor s prestopki po predpisih druzega dela te postave.

(Dalje sledí.)

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verně.

32. pismo.

Dragi prijatel! *Iz Fiorence.*

28. maliga serpana sim se peljal po železnici v Luko (Lucca), poglavno mesto vojvodstva ravno tega iména. Železnica pelje dolgo po ravníni do slovečih toplic sv. Juliana; potem se pride med griče in hribe, ki so z oljkinim drevjem lepo obrašeni, — in poslednjič v lepo široko dolíno, ki jo krog in krog zali prijazni griči obdajajo, ktera je pridno obdelana ko vert.

Sred tega dola je Luka, ne veliko, pa posebno pridno in delavno mesto, ki mu zato Lucca industriosa pravijo. Tù se posebno veliko svile sprede in stkè, in tudi druzih fabrik je nekoliko. Verh druzih pridelkov imajo Lukaneži veliko dobriga, povsod čislaniga olja. Sicer nima mesto, ki šteje do 25.000 duš, razun silno stare stolne cerkve, ki je polna krasnih podob, nič posebniga. Nekdaj je bilo mesto huda vojaška terdnjava, zdaj pa je široko mestno ozidje, na kterim je krog in krog mesta pod visocim drevjem zalo sprehajališče, clo zanemarjeno.

Zvečer sim jo z vozovlakam malo več ko v eni uri nazaj v Pizo potegnil.

Drugi dan sim bil še v Pizi, kjer je tovarš spet nekoliko bolehoval. Tù sim ogledal še lep rastljinoslovni ali botaniški vert in cerkev vitezov sv. Štefana.

30. dan maliga serpana sim jo ob sedmih zjutraj iz Pize v lepo Fiorenco (la bella Firence) potegnil. Od konca smo se po železnici v Empol (Empoli), velik obzidan terg, ki šteje blizo 3000 duš, peljali. Tù in tudi v drugih soseskah proti Firenci delajo sloveče fiorentinske slamnike ali slamnate klobuke.

Od Empola naprej do Fiorence pa še ni železnice, jo še le delajo. Zato smo se še tri ure po navadni cesti peljali, in ravno opoldne smo v Fiorenco prišli.

Mesto, ki šteje blizo 90.000 duš, stojí kakor Piza na obéh straném reke „Arno“ v dolu sred prijaznih, zelenih, dobro obdelanih gričev, in je res prav lepo, polno krasnih veličanskih poslopij, ki so ko kraljevi dvori ali gradovi. Veči del mesta, ki je obzidano kakor skoraj vse laške mesta, je na desni strani reke. Sred tega dela mesta je silno velika in lepa stolna cerkev, kjer je vse polno spominikov in krasnih podob malarskiga in podobarskiga izdelka. Tla so pisane iz čudovito lepo sostavljeniga marmeljna. Tudi od zunaj je cerkev in nje jako lep stolp vsa z marmeljnam okinčana. Pred cerkvijo je na tergu silno lepa, osmirovoglata cerkvica sv. Janeza Kerstnika (Baptisterium) s trojnimi, iz brona vlitimi vrati, ki v malim kipu zgodbe svetiga pisma in mnogo druziga kinča kažejo. Misli si: kako lepe morajo biti, ker je Michel-Angelo Buonarotti — ki je take rečí umel kakor malo kdo — od tistih, ki so na severni strani cerkvice, djal, de so vredne nebeške vrata biti.

Potem sim ogledal v tem delu mesta še nekoliko druzih cerkev, namreč silno bogato in lepo cerkev, ki ji „Basilica della santissima Annunziata“ pravijo; — potlej na širocim tergu uno s krasnimi podobami okinčano, ki jo „Santa Maria Novella“ imenujejo; — potem cerkev sv. Lorenca, kteri je prizidana silno lepa, osmirovoglata, vsa z lepim marmeljnam krasno okinčana kapéla, ki ji „Cappella dei Principi“ pravijo, in kjer so krasni grobi ali marveč spominiki šesterih pervih toškanskih vojvodov Medicejske rodovíne; — potlej še cerkev sv. Križa (Santa Croce), v kteri je toliko lepih podob in krasnih spominikov, de bi se smela muzej imenovati. Med spominiki je Buonarotov (Michel-Angelo) s tremi veličanskimi, iz beliga marmeljna iztesanimi podobami, ki zemljomersko, zidarsko in malarsko ali podobarsko umetnost pomenijo; — potem Dante-tov z njegovo in z dvéma drugima ženskima podobama, ki Italio in pesniško umetnost pomenite; — Alfierov (Alfieri), krasno delo slavniga Kanova z veliko podobo Italie, ki po slovečim pesniku žaluje; — Makiavelov (Machiavelli) z napisam: „Tanto nomini nullum par elogium“ — in veliko druzih. Poslednjič sim ogledal v tem delu mesta še vojvodov terg (Piazza del Granduca), ki je poln prelepih izdelkov podobarske umetnosti. Posebno lepa je štirna z Neptunovo podobo, ki jo štirje iz lepiga marmeljna krasno izdelani konji peljejo, in z mnogim drugim kinčem. Tù je stari grad ali dvor (Palazzo vecchio), krasno poslopje z visokim stolpam.

Na jugo-zahodni strani terga je prelepa lopa, ki ji „Loggia dell' Orgagna“ pravijo. Tudi pod to klonico ali lopo je veliko krasnih izdelkov podobarske umetnosti, med kterimi je Čelini-tov Perzej iz brona posebno lep.

Malo naprej na južno stran proti Arnu je Medicejska galería, ki ji „Galleria degli Uffizi“ pravijo, z muzejem tako izverstnim, de je gotovo malo tacih na svetu. Vse je polno podobarskiga, in posebno krasniga malarskiga dela. Tù je tudi sloveča Medicejska Venera. — Pa kaj bi Ti več pravil, ker Ti nisim v stanu ničesar po vrednosti popisati. Letó še pristavim, de Fiorenca je kakor Rim mesto krasnih umetnost.

Novičar iz slovanskih krajev.

Xp. *Iz Ormoža.* (Dalje.) Če je še veliko veliko zboljšati in mnozih napák odpraviti v ljudskih šolah po kmetih, niso vendar o tem vsega učitelji, še manj pa podučitelji krivi, ker dosihmal še niso ravno velike vednosti terjale od njih in še po pravíci tudi terjati niso mogle, ker za tako majhno in negotovo plačilo, kakor ga učitelji, posebno pa podučitelji dobivajo (marsikteri podučitelj prejme od učitelja za celo leto le 12 do 24 fl.!) se ne more nič dobrega terjati, — „kakor plačílo tako delo“! Pa tudi čuda ni po tem takem, ako se jih vedno manj k učiteljstvu podaja, in več učiteljev v druzih službah kruha išče. Če so kje koli prenaredbe in poprave, sedanjimu času primerne, živa in neobhodna potreba, so potrebne v osnovi poštene učiteljske plače. Naj bi se poboljšal stan revnih učiteljev saj toliko, da se bo zamogel učitelj brez skerbí za vsakdanji kruh svoj in svoje družine z veseljem važnemu poklicu vdajati in da, neodvisen od milosti staršev, kterih otroke učí, ne bo primoran sam šolski denar pobirati in po dobrovoljni zberci koledovat hoditi.

Ker so dobre ljudske šole gotova dobrota za celo deželo, bi ne bilo nepravično, ako bi vsak deželan vsako leto nektere krajcarje (3 do 6 kr.) za ljudsko šolstvo dodajal, in ako bi se od vsake zapuščine, ktera 100 fl. znese, 1 fl. od 100 v založnico ljudskih šol odrajtoval; sedaj postava velí to še le pri zapuščinah od 300 fl. in čez. Na to vižo, brez da bi komu hudo djalo, bi se nabral lep znesek, iz kterega bi dobival učitelj gotovo plačo vsako leto, in ako je v pridni službi onemogel, tudi primerno penzijo, da bi se mu ne bilo bati, kaj bo počel, ko ne bo mogel več služiti.

Če po tem se vernemo v šole gori imenovanih 3 dekanijnih okrajev, in primerimo število otrok, ki v teh šolah v šolo hodijo, s številom v druzih deželah, zamoremo še zmiraj reči, da je pri nas bolji kakor marsikje drugod, in prezreti ne smemo, da otroci revnih nogradnikov imajo v več krajih zlasti pozimi dalječ v šolo, poleti pa jih ubogi stariši za delo v goricah in za pašo vpotrebujejo, ker si morajo pomagati, kakor morejo. Tudi ne vidijo stariši pri svojih otrocih tistega djanskega prida od šole, kterega pričakujemo, in tako pride, da veliko otrok iz šole ostaja, ki bi imeli v šolo hoditi. Ko se bo to iz šol odpravilo, kar zavira ljudstva potrebno omiko, se bo gotovo tudi število učencov in učenk pomnožilo. Da se bo pa to zgodilo, se smemo toliko bolj nadjati, ker v omenjenih 3 distriktih je šolno nadzorništvo možem izročeno, ki so že nekdaj, ko se je še za ljudsko omíko tako malo delalo, prepričani te potrebe in nadušeni za povzdigo duševnega blagostanja slovenskega naroda, toliko slavnega in koristnega v prid domovini svoji spisali in dodelali, — od kterih tedaj ne gré pričakovati, da bi sedaj, ko je njih dobro séme kaliti in sad roditi začelo, svojo skušeno pripomoč posredno ali neposredno ne darovali domovíni, ktera se milo na nje ozira, da bi ji pomagali kolikor morejo, in za vedne čase ne zakopali izverstnih talentov, ki jim jih je oče nebeški dodelil; ti možje slavnega iména so gospodje dekani Anton J. Murko, Peter Dainko in Franc Cvetko. (Dalje sledí.)

Iz Planine v Vipavi (hvaležni glas duhovním gospodam Teržaškim!) Zadne dní p. m. je umerl v mestni bolnišnici v Terstu g. Mateuž Nakus, mlad duhoven Teržaške škofije, po dolgim bolehovanju. Kjer se je po Terstu vedilo, de mu pri njegovi smerti zavolj velicih stroškov, ki jih je s svojo boleznijo imel, od njegovih dohodkov v 7 dosluženih letih ni moglo nič ali saj malo ostati, bi ne bilo čudo, ako bi njegov pogreb, drugim ubogim merličem enak, ne bil ravno posebno slovesen. Ali vse drugač se zgodí. Komaj visoke častí vredna

duhovšina v Terstu o smerti svojiga duhovniga ravnobrata glas dobí in čas njegoviga pokopa zvé, že jih 22 duhovnov iz mesta in 2 iz dežele, in scer 12 od njih v cerkvenim oblačilu, 12 pa v svojim oblačilu ob uri sprovoda pred kapelo mestne bolnišnice, kjer je merlič ležal, pride. Prečastiti g. fajmošter mestne bolnišnice so sami sprovod vodili in med dvanajstirmi, ki so šli v svoji obleki za merličem, so se tudi en visokočastitljiv gospod korar znajdli, ki se jim ni za malo zdelo, ubogimu kaplanu poslednjo čast skazati. Ko se slovesni provod s tako imenitno versto mašnikov in tudi druzih spremljevavcov po mestnih ulicah proti stolni cerkvi sv. Justa s sveto resnostjo počasi giblje, zvonovi mestne fare sv. Antona enoglasno vsi zagromijo, in tako od vsih druzih cerkev, kodar so merliča nesli, so mu zvonili, dokler ga zadnjič tudi zvonovi stolne cerkve s. Justa s svojim mogočnim glasam privabijo.

Vsa ta prigodba bi pa pri vsi svečanosti vendar le imela prazno ceno, ako bi se ne bil duh resnične bratovske ljubezni o nji tako lepo razodel — zakaj za vse to ni bilo od nobene straní ne po krajcarju prašano, kar bi bilo znalo vonder več od sto goldinarjev znesti.

Se bojim scer, de Vas razžalim, Vi visoke časti vredni gospodje, če Vaše dela prave čiste keršanske in duhovske vrednosti očitno naznanim, kjer vém, de tudi tega plačila ne išete; pa mislim, de luči tudi pod mernik staviti ne smém, de lep izgled Vašiga obnašanja, ki se je pri tej perložnosti ne pervi in tudi ne zadnjikrat pokazal, na daljne kraje sveti, de luč Vaše žive ljubezni marsikako merzloto pri tacih priložnostih razgreje in otaja! N...š.

Iz Koprivnika na Dolenskim. Kar letašne pridelke pri nas vtiče, se je poletje prav dobro obneslo. Korúna je prav obilno, ali koj, ko je dozorel, je spet gnjiti začel, ko pretekle leta. Vina je malo, pa boljšiga, ko lani; ker lani je tertje preveč toča poklestila, in sneg pozimi polomastil, da mladike še rodile niso. Ko bi vinstvo in korún letas svoj sad bila obilno odložila, bi si bili naši kmetovavci klobuke vihali, ali dve nadlogi: malo vina in gnjiloba korúna, ste jim močno podporo spodbile. J.M.

Novičar iz mnogih krajev.

Železnica od Zidaniga mosta do Horvaške meje je od svitliga cesarja po sklepu od 13. t. m. dovoljena, ki je ob enim ukazal, da se mu ima tudi kmalo nje podaljšek od tod dalje po Horvaškim predložiti. — Tudi je železnica iz Gradca v Köfle na Štajarskim dovoljena. — Po pismu iz Reke od 13. okt. na višjiga zapovednika ces. vojnih bark je svitli cesar z zadovoljnostjo zvedil, da je poveljni jezik že po vsih ces. vojnih barkah nemški namest talianskiga. — Iz Celovca so šli poslanci na Dunaj cesarja prosit, da bi deželna nadsodnija za Koroško in Krajnsko, ki ima v Gradec prestavljena biti, v Celovcu ostala; — kaj so opravili, še ni znano. — Nova srenjska postava, ktere razglas se je imel po nekterih časnikih kmalo pričakovati, po govorici druzih novíc še ne bo prišla to leto na dan. — Konec tega mesca se začnó na Dunaji spet posvetovanja v cerkvenih zadevah, ki bojo terpele do noviga leta. — Po zagotovilu nekterih časnikov je nek ministerstvo denarstva prerajtalo, da po prihodnji novi osnovi cesarskih vradij se bo na leto prihranilo 7 milionov. — Ministerstvo nauka je ukazalo vsim okrajnim poglavarstvam popisati v svojim okraju vse šole, in zvediti: ali so osnovane po vradnim dovoljenju ali ne, in ali se ravnajo po določenih šolskih postavah. — Iz Rusovskega je prišlo v Štetin 160 kišt z rusovskimi svetimi pismi, da naj se na Austriansko pošljejo. — Na Piemonteškim tirjajo nektere županije, da bi se cerkvi posestva vzele; minister notranjih zadev se krepko temu zoperstavlja. — Po nekterih krajih Francoskiga se napravljajo prošne pisma: da bi prišel sv. oče papež Napoleona za cesarja kronat. — Pogreb Wellingtona bo 16. listopada. — Časniki pravijo, da se Košutovi bankovci, prav lično v Novim Jorku v Ameriki 1. julia 1852 izdelani, po Londonu ponujajo.

Slovensko slovstvo.

Koledarček slovenski za leto 1853. Na svitlo dal dr. J. Bleiweis. V Ljubljani natisnil Jožef Blaznik.

Ravno je na svetlo prišel v Ljubljani „Koledarček slovenski“.

Za dvé pôli pomnožen, z dvéma podobama okinčan in krasno natisnjen obseže na svoji pervi polovíci vse, iz česar koledarji navadno obstojé. Vsacemu mescu z iméni v 11 jezicih je priložen bel list pisnega papirja za zapise „dnevnika“.

Drugi polovíci pod naslovom „koleda“ na čêlu stojí pesmica „želja koledarčka“ imenovana.

Za njo sledí življenjopis Valvazorja, kterega obraz je pridjan. Namen „koledarčka“ je vsako leto eno ali pa dvoje podob slavnih Slovencov prinašati, in tako osnovati naberico (galerijo) za slovensko domovíno sosebno o slovstvu zasluženih mož. Valvazor je imeniten mož vsim Slavenom, in ni ga še bilo domoljuba, ki bi bil daroval v slavo svoji domovíni toliko, kakor on. Zasluži tedaj, da ž njim začnemo zberico za domovíno zasluženih mož, in njegov obraz z nar slavnišim njegovim delom pokažemo širocemu svetu.

Za tem spisom sledí sostavek pod naslovom „zgodovína papirja je zgodovina omíke človeške“, v kterem so od stopnje do stopnje popisane vse znajdbe tiste velike močí, ki jo papir imenujemo. Tudi ta sostavek je razjasnjen z podobico, ki nam kaže okolico Nila, kjer vidimo tisto bičje rasti, od kodar izvira še dandanašnje imé „papirja“.

V tretjem spisu nam popisuje rajni Matija Vertovc slavnega spomína „stare Slavjane“. Koledarček“ misli, da ti sostavek, vzet iz rokopisa njegove občne povestnice, je vès primeren na tem mestu.

Za tem sledí povestnica, ki bi utegnila posebno našim dragim Slovenkam po volji biti in se imenuje „obujenje od smerti“ (povest francoskega zdravnika iz harema).

Lepoznanski del „koledarčka“ pa sklene resnična prigodba pod naslovom: „Kar kolj je zdaj zakrito bo neki dan očito“.

To je obsežek letošnjega „koledarčka“. Popisali smo ga kakor je, — razsodba pa, kakošen je, ne gré nam, ampak drugim, ki bojo brali, kar je izdajatelj „koledarčka“ z dobrim premislikom na svitlo dal, da bi ne bilo le za kratko zabravo enega dné, ampak z živo željo, naj bi vredno bilo daljše cene.

Jezik „koledarčka“ je slovenski, ker je sin hvala Bogú! že živega slovenskega naroda, kterega zatajiti noče, marveč se ponositi ž njim, da ga poznajo, kakor je, tudi bratje njegovi po svetu.

Dobiva se „koledarček“ v Ljubljani v tiskarnici gosp. Blaznika in se bo dobival po vsem Slovenskem, mehko vezan v ličnem zavitku za 24 krajc., terdo vezan s pozlačenim obrezkom 32 krajc.

Kdor ga iz Ljubljane po pošti pod nakrižnem zavitkom (Kreuzband) dobiti želí, naj frankiranemu pismu še doloží za poštníno mehko vezanega 5, terdo vezanega pa 6 krajc., da ga potem brez vsega druzega plačila na svoj dom dobí, kamor ga želí.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*